Nieuwsbrief

November 2022

Sinusmaaien

door Jan Jaap

Wie deze herfst de tuin heeft bezocht, trof misschien een groep kabouterkleuters op ontdekkingstocht, of wellicht een goudgele goudes of een zwartbevlekte esdoorn. Maar misschien werd u ook verrast door het schapenhek rondom het bloemrijk hooiland tegenover het tuinprieel. Dit hek moet nieuwsgierige bezoekers uit het pas gemaaide hooiland weren. We willen het hooiland namelijk meer gefaseerd gaan maaien, het zogenaamde sinusmaaien. Er wordt dan telkens een deel van de weide gemaaid. Hierdoor ontstaan er banen door de wei die de indruk van een pad zouden kunnen wekken. Het hekwerk moet betreding voorkomen.

Langere bloei

Wat is nu het nut van gefaseerd maaien? Wat de planten betreft spreid je de bloei langer uit. Het grote nadeel van alles in een keer maaien is dat alle bloemen dan ook in een keer weg zijn. Bloemen leveren insecten belangrijk voedsel in de vorm van nectar en stuifmeel. Maai je alles in een keer weg dan verhongeren ze. De planten in de strook die in mei gemaaid wordt, wilden net gaan bloeien. Door deze planten half juni te maaien stimuleer je tot nabloei in de herfst. Als reactie hierop bloeien ze nu later, op het moment dat de niet gemaaide planten alweer aan het uitbloeien zijn. Je verlengt zo de bloei en zorgt dat de insecten niet verhongeren.

Stutten en schuilen

Voor de herfsttijloos, een stinzenplant, is het zaak dat de standplaats half/eind augustus gemaaid wordt. Het gras is dan weer lang genoeg om de bloemen rechtop te houden op het moment dat de herfsttijloos gaat bloeien. Staan ze in een kort gemaaid veld dan liggen ze gauw plat wat niet erg mooi is.

Als reactie op het maaien krijg je weer mooi mals gras, wat aantrekkelijk is voor bijvoorbeeld rupsen van vlinders. En de stukken die niet voor de winter gemaaid worden leveren een schuilplaats op voor kikkers, egels en voor vlinderpoppen. Als je maait neem je van alles mee. Dat zagen de kleuters op hun kaboutertocht. Als je een pol gras boven een bak uitschudt krioelt het er van het leven: spinnetjes, rupsjes, wantsen kevertjes, pissebedden en nog veel meer. Met het gefaseerd maaien willen we de fauna in Domies Toen extra stimuleren.

Herfsttijloos heeft hoog gras nodig om niet om te vallen

Nacht in de tuin

Eind oktober wordt inmiddels traditioneel op veel plekken in Nederland de nacht van de nacht georganiseerd. Dark Sky! Donker, minder licht, minder energie is actueler dan ooit. Waar eerder huizen, straten en terreinen in het volle licht stonden, wordt er nu heel gericht een klein LED-lampje aangelaten om bijvoorbeeld de deur te kunnen openen. Op parkeerplaatsen en sportterreinen wordt bewuster dan ooit met het licht omgegaan.

Avondrood

Hoe bijzonder is het om in de nacht je ogen minimaal negen minuten te laten wennen aan het donker. Goethe had er hele theorieën over, en het werkt echt. Laat je ogen naar het donker kijken en er gaat een wereld voor je open. Zonder het bijschijnen van een lamp of telefoon merk je dat je ogen toch dingen gaan zien. Ook je andere zintuigen gaan anders, misschien wel alerter, functioneren. Loop gewoon je tuin in hoor waar de nachtdieren zich begeven. Is het de kat van de buren? Of juist een egel die loopt te smakken van een dikke slak? Zijn het de kleine muisjes die schichtig door de droge bladeren wroeten? Of is het het geluid van een nachtvlinder, het goudvenstertje, huismoeder of avondrood, om maar een paar van die prachtige namen te noemen. Zonder het bijschijnen is dit goed te zien, te horen, te ervaren. Over de stilte van de nacht nog maar niet te spreken.

Kraters

Deze stilte is voor veel dichters, schrijvers en kunstenaars dé inspiratiebron, de muze geweest. Los van de stilte en van wat er allemaal in je tuin gebeurt, is het natuurlijk ook fantastisch om te zien wat er boven je allemaal gaande is. Zonder sterrenkundige te worden is het bekijken van de maan met een hele gewone huis-tuin-en-keuken verrekijker al een ervaring op zich. Je ziet de kraters zitten en je gedachten kunnen zomaar eens afdwalen naar maanmannetjes die het daar naar de zin hebben. Maar ook andere planeten zijn goed zichtbaar. In november staan Mars en Jupiter goed zichtbaar aan de sterrenhemel. Af en toe zie je satellieten in een grote vaart voorbijschieten. Techniek natuur en een vleugje fantasie komen zo even samen. Gewoon door even in de nacht in je eigen tuin te staan en al je zintuigen te ervaren.
(JWZ)

Domies Toen 60 jaar

Domies Toen kan terugkijken op een geslaagd jaar.
De tuin zag er het hele jaar prachtig uit en oogstte veel lof. Het weer werkte enorm mee.
We hadden een ambitieus programma opgezet, met veel rondwandelingen, Muziek in Toen, tentoonstellingen, en *last but not least* een veiling!
We hebben de vijfhonderd vrienden nog niet gehaald, maar we zijn wel een behoorlijke stap verder gekomen en zitten nu op 451. Ook zit er een groei in het aantal vrienden dat gebruik maakt van de ANBI-regeling. Dat is voor u als vriend en voor ons als Toen lucratief. En het lijkt er nu op dat ook het bezoekersaantal is gestegen, naar een kleine 3.000 bezoekers.
We danken allen die ons geholpen hebben van dit jaar een echt feestjaar te maken.
Op de volgende pagina vindt u een fotoimpressie van dit jubileumjaar.

60 jaar Domies Toen - een terugblik

Op 10 juni werd het vogelconcert van Henk Doeke Odinga in de Petruskerk uitgevoerd.

Flierefluitjes maken

Beestjes ontdekken in de biotoopschalen

Op 4 september trad Sirius op in Toen, een cadeautje voor de jarige tuin!

Met ds Klaas Pieterman langs planten uit de bijbel en de oudheid.

Tuinkunst in Domies Toen
- de border -

Domies Toen is een tuin waar veel verschillende elementen samenkomen. Al die onderdelen hebben een vorm -de belijning- en een inhoud -de plantenkeuze-. Maar waar komt die vorm vandaan? Hoe is die ontstaan? En hoe hangt die samen met de plantenkeuze? Graag nemen we u mee op reis door de tijd in Domies Toen.

De grote border tegen de oude tuinmuur aan de westkant van de tuin stamt uit de jaren zestig van de vorige eeuw De overige borders rondom de hooilandjes zijn door beheerder Jan Jaap Boehlé aangelegd tussen 2015 en 2020.
De border is het tuingedeelte waar de liefhebber zich uit kan leven met de vele kleuren en vormen die de plantenwereld te bieden heeft.

Noviteit

Een border lijkt een vanzelfsprekend onderdeel van de tuin te zijn, alsof hij nooit in tuinen heeft ontbroken en toch bestaat de border pas sinds eind 19e eeuw.
Daarvóór, in de formele Franse tuinen, worden planten wel voor de sier aangeplant maar ze staan dan veelal apart in de met buxus omrande vakken. Ze gaan geen verband aan met elkaar, het gaat om de afzonderlijke planten. In de landschappelijke tuinen die daarna komen wordt vooral met bomen en struiken gewerkt, passend bij de schaal van deze tuinen.
In de tweede helft van de 19e eeuw ontstaat in Engeland echter een nieuwe klasse van mensen die rijk worden in de industrie en in de handel. Zij beschikken niet, zoals de oude Engelse adel, over de lappen grond van soms wel honderden hectares waarop de landschapsparken worden aangelegd, maar kunnen het zich wel veroorloven om een buiten met een aardig stukje grond te kopen. Een stukje grond dat te klein is voor de landschappelijke stijl en waar om die reden wordt teruggegrepen op formele lijnen die beter aansluiten bij het huis.

Ambachtelijk

Een van de bekendste tuinarchitectes uit deze tijd is Gertrude Jekyll. Zij wordt gezien als de uitvindster van de border. Ze zou daarbij geïnspireerd zijn geweest door de rijkbloeiende bermen langs de wegen. Jekyll was niet alleen tuinontwerpster, zij was ook botanica, studeerde kleurenleer, schilderkunst en architectuur. Dit alles komt samen in haar ruim vierhonderd tuinontwerpen.
Haar tuinen vallen qua stijl binnen de Arts- en craftsbeweging (kunsten en ambachten). Deze beweging ontstaat in de tweede helft van de 19e eeuw als reactie op de industrialisatie waarbij 'lelijke' en 'inferieure' producten worden geproduceerd. De aanhangers van de Arts- en craftbeweging willen terug naar het eerlijke, ambachtelijke product en gebruiken het lokale en de natuur als inspiratiebron. In de vormgeving van allerlei producten, maar ook van huizen en tuinen, uit zich dat in eenvoudige vormen, lineaire lijnen, herhalende patronen en vaak ook symmetrie. Kenmerken die goed aansluiten bij de nieuwe 'kleinere' tuinen en die Jekyll dan ook veelvuldig in haar ontwerpen gebruikt.

Confectieborders

In Nederland zette Mien Ruys het werk van Jekyll voort. In de tweede helft van de 20e eeuw was zij de koningin van de border. Zij ontwikkelde zelfs confectieborders waarbij mensen een standaard beplantingsplan en planten konden aanschaffen. (LB)